

ЕУТАНАЗИЈА – УСТАВНО ПРАВИЛО: *argumentum pro* и *argumentum a contrario*

С обзиром на чињеницу да еутаназија од момента свог појављивања па све до данас и даље представља једно од контраверзних питања како у српском друштву, тако и у друштвима широм света сматрам да је потребно ово питање прецизније регулисати како би се избегле различите врсте злоупотреба до којих може доћи. У вези са тим, такође би требало да се утврди дефиниција о томе шта се подразумева под поступком еутаназије која би била општеприхваћена с обзиром на то да државе на различит начин дефинишу еутаназију и класификују њене облике у складу са тековинама својих правних поредака. Значај овог питања инспирисао ме је на детаљније истраживање о правном статусу еутаназије у позитивном праву Републике Србије и навео на промишљање о томе како бисмо могли најадекватније да је регулишемо. У свом раду изложићу Вам предлог за регулисање еутаназије Уставом Републике Србије.

Наиме, еутаназија је тренутно регулисана чланом 117. Кривичног законика као лишење живота из самилости за које ће се казнити казном затвора од шест месеци до пет година онај ко лиши живота пунолетно лице из самилости због тешког здравственог стања у којем се то лице налази, а на његов озбиљан и изричит захтев. Ово кривично дело третира се као привилеговани облик убиства с обзиром на специфично стање у којем се налази пасивни субјект те је стога прописана блажа казна него за остале облике кривичног дела убиства. Питање еутанзије актуелизовано је чланом 92. преднацрта Грађанског законика којим се право на достојанствену смрт предвиђа као право физичког лица на сагласни, добровољни и достојанствени прекид живота који се може изузетно остварити ако се испуне прописани хумани, психо-социјални и медицински услови, а услови и поступак остваривања права на еутаназију прописују се посебним законом. Законодавац је предлагањем овог члана имао намеру да се изврши декриминализација и уврштавање права на достојанствену смрт у корпус људских права. Такође се предвиђа доношење посебног закона који би регулисао еутаназију и питања у вези са њом. Међутим, одсуство усвајања ових аката доводи до тога да еутаназија и даље представља кривично дело у важећем праву Србије. Право на живот као најнеприкосновеније људско право које је гарантовано бројним међнародним документима као што су Универзална декларација о основним правима човека, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода и Уставом Србије, на основу којег сваки појединац има право да располаже својим животом и да његов интегритет не сме бити угрожен, сматрам да треба да постоји право на достојанствену смрт које може бити дозвољено само уколико су кумулативно испуњени следећи услови:

1. да се физичко лица налази у терминалној фази болести;
2. да трпи неносне болове и патњу коју медицински третман којим се одржава у животу само продужује, а неумањује;
3. да постоји изричит захтев физичког лица да се изврши еутаназија, а он мора бити озбиљан, трајан, информисан и добровољан;
4. да се поступак еутаназије спроведе тек након што конзилијум лекара утврди да су претходно наведени услови кумулативно испуњени и одреди лекара који ће спровести поступак еутаназије.

Из ових услова произилази чињеница да иако је живот највише добро које се неприкосновено штити ипак треба да буде важан квалитет живота, а не само његова дужина, те се мора водити рачуна о људском достојанству на које свако физичко лице има право. Такође, иако су лекари начелно дужни да пруже сву нужну помоћ како би одржали пацијента у животу то у случају еутаназије неће учинити јер се поштује човеково право на самоодлучување које се испољава кроз пацијентово право да нико не може бити лечен против своје воље.

Ако се као општеприхваћена дефиниција еутаназије усвоји свако чињење или нечињење којим се скраћује живот како би се прекратиле патње и болови умирућег или неизлечиво болесног човека сматрам да би требало да буду дозвољена оба облика еутаназије, и пасивна и активна еутаназија. Пасивна еутаназија је прихваћена у већини држава у свету, док су активну еутаназију легализовале тек неколико држава међу којима су Холандија која је легализовала оба вида активне еутаназије, Белгија, америчка држава Орегон у којој је референдумом легализовано лекарово помагање у самоубиство, али не и убиство на захтев пацијента, Колумбија, Швајцарска и Јапан. С обзиром на то да пракса ових држава показује да питање активне еутаназије може да се реши сматрам да она треба да буде дозвољена у позитивном праву Србије под условом да постоје адекватни механизми контроле.

Након претходно изложених *argumenatum-a pro*, следи излагање *argumentum-a a contrario*. Главни аргумент против еутаназије је људски живот и право на живот, фундаментлно право које се неприкосновено штити. Такође, еутаназија има утицаја и на чланове породице лица које се позива на своје право на достојанствену смрт. Наиме, чланови породице, с обзиром на терминлну фазу болести у којој се пацијент налази, могу извршити притисак на њега да оствари своје право на достојанствену смрт како би што пре дошли до наслеђа. Управо из ових разлога правни систем Србије мора да развије адекватне механизме заштите како би спречио овакве злоупотребе.

Пошто се еутанзијом окончава људски живот, добро које се највише штити бројним правним актима мишљења сам да је неопходно да буду регулисана Уставом као највишим општим правним актом како би се избегле потенцијално штетне измене и тумачења. Такође, додатни разлог за подизање еутаназије на уставни ниво је непостојање посебног закона, иако би најбоља опција била када би смо имали органски закон који је по правној снази између Устава и обичног закона, као што је то случај са Француском. С обзиром на то да еутаназија представља горуће питање сматрам да је неопходно да она што пре буде регулисана на најадекватнији начин уз поштовање основних вредности као што је људско достојанство, а то је у Уставу у оквиру главе о људским правима.